

Memòria de la intervenció realitzada en el jaciment protohistòric del Puig Roig

Margarida Genera i Monells

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/legalcode.ca>

EL JACIMENT DEL PUIG ROIG: Una síntesi:

El jaciment arqueològic del Puig Roig ocupa una superfície el·lipsoidal d'uns 1200 m² al cim del mateix turó, que ateny els 230 m sobre el nivell del mar i uns 150 m sobre el nivell del riu Siurana, a pocs quilòmetres de l'aiguabarreig d'aquest amb l'Ebre, en el terme del Masroig, comarca del Priorat.

El puig, format per materials roigs del Buntsandstein (gresos i conglomerats quarsífers) que li han donat el nom, recolza subhoritzontalment en el sòcol paleozoic. Al cim, a la zona de l'excavació, hi ha mostres de conglomerats continentals, possiblement d'edat neògena.

En la selecció d'aquest indret hi van intervenir una sèrie de factors, la valoració dels quals va determinar la seva implantació. Entre aquests factors cal remarcar l'existència de matèries primeres, com és el sílex de la serra del Montsant i la riquesa en materials sobretot en galena, terrenys fèrtils per conrear i en una cruïlla de camins que comuniquen les terres que actualment constitueixen una bona part de la comarca del Priorat, amb les de la franja riberenca de l'Ebre, a través del riu Siurana, i també amb les de ponent a través del seu afluent, el riu Montsant.

Pel davant del Puig Roig passa l'antic camí que uneix els pobles de Bellmunt i el Molar amb les respectives zones mineres, i alhora relaciona aquest jaciment amb altres de contemporanis, molt especialment el poblat i la necròpolis del Calvari.

Un cop comprovades les interrelacions entre el poblat del Puig Roig i l'àrea minera abans esmentada, i tenint en compte que la selecció d'aquest establiment

fou molt probablement arran de l'existència d'aquestes mines, la nostra proposta de jaciment visitable ve completada per la presentació al públic d'altres punts d'interès.

Tenint en compte que les recerques sobre el Puig Roig es troben en una fase molt avançada, preveiem fer-ne molt aviat la difusió dels resultats obtinguts dins del propi territori, donant a conèixer altres aspectes que poden complementar els pròpiament arqueològics, i que són també fruit de la presència humana a la comarca al llarg dels segles.

Les intervencions arqueològiques efectuades entre els anys 1997 i 2004 en el jaciment del Puig Roig, dirigides per la signant d'aquest document, han permès posar al descobert gran part d'un poblat, que cronològicament pertany a un període comprès entre el Bronze final i la 1ª edat del ferro, essent el més antic de Catalunya, que presenta gairebé totes les estructures visitables.

La fase millor representada d'aquest jaciment és la que relacionem amb la construcció del poblat del que avui tenim pràcticament tota la planta visible, i que fou destruït per l'incendi que obligà als seus habitants a abandonar per sempre aquest indret.

És constituït per dues alineacions d'estances contigües, una a cada costat del carrer central i únic del poblat. Fins ara s'han localitzat 25 àmbits, els sòcols dels quals són sempre de pedra. Complementen l'obra de les parets, diverses filades de tovots. En una habitació se'n conservaven fins a 8 filades.

L'àrea nord és circumdada per l'estructura que hem anomenat la gran murada: un mur d'aproximadament un metre d'ample amb funcions de tanca i de defensa.

En el costat oest, hi trobem una estructura de planta gairebé quadrada, delimitada per murs atalussats, que hem atribuït al basament de la plataforma d'una torre, la construcció de la qual s'hauria completat amb tovots. Aquesta construcció està adossada a un mur alineat en sentit nord-sud, relacionable amb la murada que limita el costat nord.

A grans trets segueix una direcció de est-oest. A partir d'un punt determinat cap al costat oest, aquest mur sembla interromput i entra més d'un metre vers la part central del poblat, tot cenyint-se a la morfologia general del turó i resseguint-la.

De l'anàlisi de cadascuna de les estructures constructives, podem deduir que els elements pròpiament de tanca i defensa que delimiten l'àrea nord del jaciment constitueixen, en tot el seu conjunt, un sistema complex, fruit de les actuacions de construcció, ampliació i arranament, efectuades en aquest poblat al llarg de les diferents fases d'ocupació més o menys espaiades en el temps. En aquest sentit, interpretem que es produeix un canvi significatiu pel que fa a les seves funcions. Durant la primera fase s'hauria tractat d'un veritable mur de contenció amb la finalitat de regularitzar la superfície del cim del turó.

D'altra banda, a la segona fase sembla adquirir funcions pròpiament de tanca i, per tant, de defensa del poblat. Aquest fet reflecteix un canvi de les relacions poblat- territori.

Els materials recollits a l'interior de les cases consisteixen en objectes d'ús habitual: gerres o recipients grans, olles, urnes, botiges, vasos petits, pesos de teler, amb predomini de la terrissa local, feta a mà; les peces fetes al torn són molt escasses i de filiació fenícia; en algun cas, les primeres imiten les d'importació. També s'han trobat armes i altres eines de tall, objectes d'ornament i fragments de motlles de foneria que documenten la coneixença de la metal·lúrgia.

El material lític consta principalment d'algunes ascles, ganivets amb dors i denticulats i serres, tot de sílex, i també altres objectes de pedra polida de funcions molt diverses.

ACTUACIÓ REALITZADA L'ANY 2005

Tenint en compte les característiques d'aquest jaciment, és molt necessari que cada any es duguin a terme una sèrie d'accions per tal de garantir la bona conservació de totes les estructures excavades fins ara en bon estat i deixar tots els itineraris interiors de l'establiment en condicions per a ser utilitzats pels visitants, que cada cop són més nombrosos.

Els treballs de camp van tenir lloc el dia 1 d'agost, malgrat fou l'únic dia plujós d'aquest estiu, fet que no ens va impedir finalitzar la feina prevista.

Aquesta intervenció ha consistit en la retirada de la vegetació que havia crescut en l'àrea ocupada per les construccions. També es van col·locar en el lloc original algunes pedres que conformen les diferents estructures constructives, que havien caigut, a fi d'acomplir el nostre propòsit de conservar el jaciment.

Així mateix, es van tensar les cordes que delimiten el recorregut interior del jaciment, que amb el pas del temps havien cedit.

Finalment, durant aquesta campanya, s'han canviat els vinils del elements de senyalització que es van col·locar a l'interior dels àmbits, l'any 2001, per uns de nous, atès que a conseqüència de les condicions climatològiques que estan sotmesos, sobretot en època estival, s'havien deteriorat molt. Malgrat això podem considerar que el sistema utilitzat ha estat molt eficaç.

En aquests treballs, han col·laborat les persones següents: Jordi Cuevas, Montserrat Casali, Vicenç Fumadó Borràs, Gerard Mani Llaveria, Llorenç Font Rubio, Josep Manuel Sánchez Silva, Joan Josep González Pitart i Llorenç Font Isern.

Relació de Fotografies:

1. Vista aèria del jaciment
2. Vista general de la trama urbana des de l'àrea sud
3. Detall del carrer central del poblat
4. Detall d'un dels àmbits

